

TURUN YLIOPISTO

Kliininen laitos, lääketieteellinen tiedekunta

ISOTUPA, IINA: Psykoosin neuroimmunologiset mekanismit: NMDA reseptori vasta-aine enkefaliitti (Neuroimmunological mechanisms in psychosis: Anti-NMDA-receptor encephalitis)

Syventävien opintojen kirjallinen työ, 14 sivua, 8 liitesivua.

Psykiatria

Helmikuu 2018

Anti-N-metyyli-D-asparagiinihapporeseptori-enkefaliitti (NMDAR-enkefaliitti) on autoimmuunienkefaliittien tautikirjoon kuuluva sairaus. Potilaan veressä tai selkäydinnesteessä havaitaan hermosolujen NMDA-reseptoreihin kohdistuvia immunoglobuliini G-luokan vasta-aineita, jotka aiheuttavat sairauden oireet.

NMDAR-enkefaliitin taudinkuva on monimuotoinen, sillä NMDA reseptori on laajasti aivoissa ilmentyvä eksitatorisen glutamaattijärjestelmän keskeinen reseptorialatyyppe. Sairaus alkaa yleensä epäspesifisillä flunssan kaltaisilla esioireilla. Alkuvaiheen jälkeen potilaat alkavat ilmentää psykoottisia oireita, kuten mielialan ja persoonallisuuden muutoksia, käyttäytymishäiriöitä, aistiharhoja ja harhaluuloisuutta. Diagnostiikan haasteena ovat akuuttia psykoosia muistuttavat oireet sekä diagnostisten työkalujen puute. Ainoa tapa varmistaa diagnoosi, on tutkia NMDA-vasta-aineiden esiintyminen potilaan veressä tai selkäydinnesteessä. Osa NMDAR enkefaliitti-potilaista toipuu täysin, mutta hoitovasteet ovat edelleen vaihtelevia. Lisäksi diagnoosi ja asianmukaisen hoidon aloitus usein viivästyvät, koska sairauden tunnistaminen on edelleen haasteellista ja pelkän kliinisen kuvan perusteella lähes mahdotonta.

Tämä kirjallinen työ koostuu kirjallisuuskatsauksesta sekä tapauselostuksesta, jossa kuvataan yhden NMDAR-enkefaliittiin sairastuneen potilaan taudinkuva ja toipuminen sekä tutkitaan muutoksia potilaan aivojen tilavuudessa verrattuna terveisiin samanikäisiin ja samaa sukupuolta oleviin verrokkeihin.

Tapauselostuksen perusteella rakenteellisia muutoksia aivoihin voi muodostua viiveellä, kuten nyt tutkitulla potilaalla. Vaikuttaa myös siltä, että osalla potilaista vasta-ainetasot jäävät koholle kliinisestä toipumisesta huolimatta. Jatkossa on tärkeää seurata NMDAR-enkefaliittiin sairastuneita potilaita pitkään, jotta voidaan määrittää, onko pysyvästi kohonneilla vasta-ainetasoilla tai aivojen morfologisilla muutoksilla merkitystä potilaan pitkäaikaiseen toiminnalliseen ennusteeseen. Lisäksi pitkäaikaiset seurantatutkimukset tuovat tietoa siitä, että mikäli aivojen morfologiset muutokset jäävät pysyviksi, lisäävätkö ne alttiutta sairastua muihin neuropsykiatrisiin häiriöihin. Tällä tiedolla on merkitystä esim. psykoosisairauksien etiologian tutkimuksessa.

Asiasanat: Psykoosi, NMDAR-enkefaliitti